

**KÜLÖNLEGES FELTÉTELEK
A KÖZUTI HIDAK
BETONACÉL
HEGESZTÉSÉHEZ**

1703

Budapest, 1967. július

KÜLÖNLEGES FELTÉTELEK
A KÖZUTI HIDAK BETONACÉL HEGESZTÉSÉHEZ

Budapest, 1967. július

KÜLÖNLÉGES FELTÉTELEK

A KÖZUTI HIDSZERKEZETEK BETONACÉL HEGESZTÉSÉHEZ

Jelen utasítás a közuti hidszerkezetek hegesztett kötással toldott betonacéljainak a minőségére, a hegesztett kötések készítésére, vizsgálatára és minősítésére vonatkozik. Az utasítás hatálya az előre megtervezett és az utólag bármely okból szükségessé váló hegesztett kötésekre egyaránt kiterjed.

TARTALOM

1. Általános előírások
2. Betonacél
3. A hegesztés előkészítése
4. Betonacélok hegesztése
5. Hegesztett kötések minősége és vizsgálata
6. Hegesztett kötések minősítése
7. Hidépítési betonacél hegesztők minősítése

1. ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

1.1 A hegesztési munkát a kivitelező vállalat részéről ezzel megbízott hegesztési felelősnek kell irányítani. A hegesztési felelős nevét az építési naplóba be kell vezetni. A hegesztési felelősnek a hegesztéstechnológiában járatos, a betonacél hegesztését jól ismerő szakembernek kell lennie. Kisebb munkahelyen maga a hegesztési munkát végző szakmunkás is lehet a hegesztési felelős, ha megfelelő a szaktudása és a kivitelező vállalat ezt a hatáskört rá ruházza.

A hegesztési felelős köteles ellenőrizni a hegesztési munka 3. szerinti előkészítését; tartozik kijavítani ill. újra készíttetni a meg nem felelő előkészítést; csak akkor adhat engedélyt a hegesztés megkezdésére, ha a megfelelő minőségű hegesztés előfeltételei mind biztosítva vannak; tartozik irányítani és ellenőrizni a hegesztésnek a jelen utasítás szerinti szakszerű és gondos elvégzését; az 5.1 szerint szabadszemmel megvizsgálni az elkészített kötések; és köteles a szabadszemmel való vizsgálat alapján meg nem felelő minőségű hegesztéseket kijavíttatni illetve újrakészíttetni.

A hegesztési felelős az építési naplóban tartozik igazolni a hegesztett kötések jelen utasítás szerinti szakszerű gondos elkészítését és bejegyezni azok 5.1 szerinti szabadszemmel való megvizsgálásának az eredményét. A hegesztési felelős mindezt személy szerint felelős. A kivitelező vállalat köteles a hegesztési felelős részére a feladatának ellátásához szükséges hatáskört korlátozás nélkül biztosítani.

1.2 A betonacélok hegesztését csak szakmunkás vizsgával rendelkező, a jelen utasítás előírásait ismerő és a 7. szerint minősített hidszerkezeti betonacél hegesztők végezhetik. Minden hegesztőt külön acélbélyegzővel kell ellátni. A hegesztők nevét és jelzését az építési naplóba be kell vezetni.

1.3 Közuti hidszerkezetbe csak a 6. szerint megfelelőnek minősített hegesztett betonacél kötések építhetők be. A beépítésre kerülő hegesztett betonacélokat méretre vágni, kampózni és hajlítani csak a varratok minősítése után szabad, mert ennek előzetes elvégzése körülmenyessé teszi a hegesztést, az ellenőrző vizsgálatot és a hibás kötések újra készítését.

1.4 Csak azon a szakaszon szabad a betonacélokat hegesztéssel toldani, ahol azt a terv előírja, vagy megengedi.

A tervtől eltérő helyre, 37-es betonacél /2.1/ esetében csak a műszaki ellenőrnek - az építési naplóban is rögzített - engedélye, 52-es betonacél /2.1/ esetében csak a felelős tervező és a terveket jóváhagyó hatóság hozzájárulása alapján kerülhet hegesztett kötés.

2. BETONACÉL

2.1 A hegesztéssel toldott betonacélok az MSZ 500 szerinti A 38 B, az MSZ 6280 szerinti 52 C, illetve a KGMSZ 33.22.14-64 KGM Szakmai Szabvány szerinti B 36.24, vagy B 50.35 minőségűek legyenek. /A továbbiakban az A 38 B és a B 36.24 minőségek: 37-es; az 52 C és a B 50.35 minőségek: 52-es betonacélok./

2.2 A felhasználásra kerülő betonacél minőségét minden munkahelyen, a leszállított anyagból kivett mintákkal külön ellenőrizni kell. A vizsgálatra beküldött mintákhoz csatolni kell a minőségi bizonyítvány és a szállítólevél másolatát.

2.21 A minőségi bizonyítvánnyal szállított 2.1 szerinti betonacél minőségének ellenőrzéséhez a különböző származású, vagy gyártású anyagokból átmérőnként legalább 2-2 mintát kell az Utügyi Kutató Intézettel megvizsgáltatni. A mintákat különböző szálakból kell kivenni, egy minta hossza 18 mm $\varnothing$ -ig 0,60 m, 20-28 mm $\varnothing$ -ig 1,20 m /vagy összejelölt darabokban 0,50+0,70 m/ és 32-40 mm $\varnothing$ -ig 1,40 m /illetve 0,60+0,80 m/.

2.22 Más, vagy ismeretlen minőségű, pl. minőségi bizonyítvány nélkül szállított betonacél vizsgálatához a 2.21-ben meghatározott minta darabszám kétszerese szükséges.

Ilyen betonacélt csak a vizsgálat elvégzése után szabad a következők szerint felhasználni.

Ha a vizsgálat szerint a betonacél minősége mindenben megfelel a követelményeknek, akkor a betonacél felhasználható. Ellenkező esetben azt csak a KPM külön engedélyével és az abban foglalt feltételek betartásával szabad felhasználni.

2.3 A 2.2-ben előírt vizsgálat eredményét a kivitelező vállalat tartozik az építési naplóban rögzíteni és a vizsgálati jegyzőkönyvet a naplóhoz mellékelni.

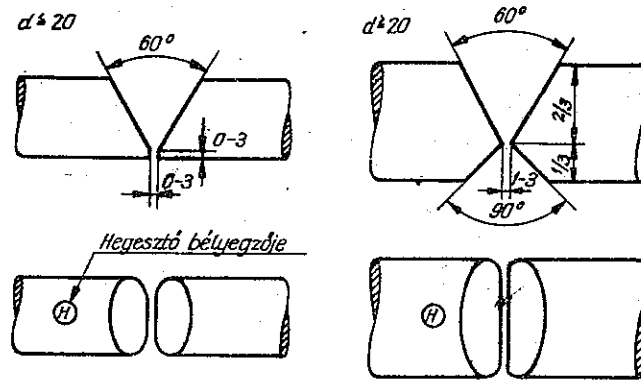
3. A HEGESZTÉS ELŐKÉSZÍTÉSE

3.1 A hegesztésre kerülő betonacélokat előzetesen egyengetni kell. A géppel vágott betonacéloknak, a vágás melletti meggörbült, és már nem egyengethető szakaszát az élkiképzés során lángvágással, vagy fűrészeléssel le kell vágni.

Lángvágással történt élkiképzés után a laza részeket, salakot el kell távolítani, de az oxidhértya eltávolításával a felületet fémtisztára lemunkálni nem kell. A lángvágásnál keletkezett egyenetlenségeket, melyek a hegesztésnél a kifogástalan összeolvadást akadályozhatják, le kell munkálni, vagy új élkiképzést készíteni. A lángvágott felületek tisztítása, megmunkálása kézi faragással, köszörüléssel, vagy reszeléssel végezhető.

3.2 A betonacélok összehegesztésre kerülő végeit 22 mm és annál nagyobb átmérőjű betonacélok esetében az MSZ 4304/2 lap szerinti aszimmetrikus X varratnak, kisebb átmérő esetében V varratnak megfelelően kell kiképezni /1. ábra/.

Bordázott szelvényű betonacéloknál a varrat tengelye /X varratnál az élkiképzés során keletkezett szegély/ a hosszbordák síkjával párhuzamos legyen /2. ábra/. Más varratalak csak a 4.1 szerint alkalmazható.

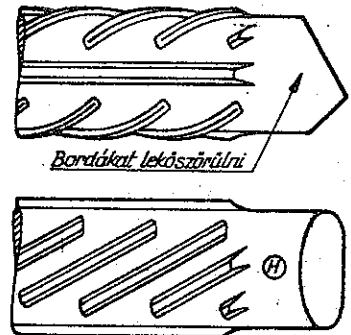
1. ábra

- 3.3 A bordázott betonacélok bordáit a varrat szélétől legalább 15 mm hosszúságban, hosszirányban végzett köszörüléssel /a köszörű forgástengelye merőleges legyen a betonacélra/ le kell munkálni.

4. BETONACÉLOK HEGESZTÉSE

4.1 Hegesztőeljárás

A betonacélok hegesztését a 3.2 szerinti varrattal, kézi ivhegesztéssel kell végezni. Másfajta hegesztési eljárást, vagy munkarendet csak előzetes hegesztési munkarend ellenőrző vizsgálat alapján a KPM engedélyével és az engedélyben foglalt feltételek betartásával szabad alkalmazni.

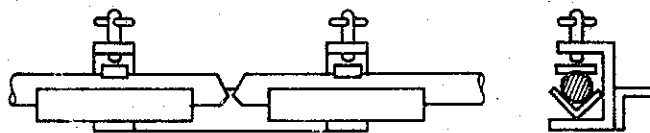
2. ábra

4.2 Elektróda

A 37-es betonacélokat ER 1, ER 4, vagy EB 2, az 52-es betonacélokat EB 1 minőségű elektródaival kell hegeszteni. Az elektródákat száraz helyen kell tárolni és felhasználás előtt az elektródagyártó előírása szerint kiszáritani.

4.3 Illesztés

A betonacél hegesztését fűzővarrat nélkül, megfelelő készülékbe /pl. a 3. ábra szerint/ befogott állapotban kell megkezdeni, mely annak egy tengelybe eső illesztését biztosítja. A befogás ne legyen túl merev, az ne akadályozza a varrat zsugorodását. A betonacélokat szükség esetén a várható szögtorzulásnak megfelelő előtartással kell a készülékbe befogni. Az illesztés megfelelő voltát a hegesztés megkezdése előtt ellenőrizni kell, minden illesztési hibát gondosan ki kell igazítani, mert ez a hegesztés után már nem javítható.

3. ábra

4.4 Előmelegítés

+5°C alatti környezet hőmérsékleten az 52-es és az $\varnothing$ 32 mm-nél vastagabb 37-es, -5°C alatt minden összehegesztésre kerülő betonacél végét kézmelegre, 20-50°C hőmérsékletre kell előmelegíteni. Az előmelegítés lánggal /de nem szurólánggal/, vagy elektromos uton

végzendő. Az alacsony környezethőmérséklet esetére előírt előmelegítést csak a betonacél megfelelő külön minősítése /pl. 0°C-on készített és vizsgált hernyóvarratos hajlítópórák/ és a KFM engedélye alapján szabad mellőzni.

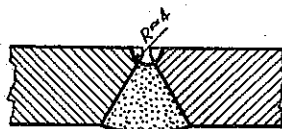
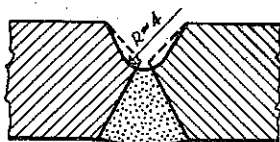
4.5 Hegesztés

A betonacélok hegesztése kétoldalról a következő lépésekben történik:

1. A varrat 60°-os oldalának /koronaoldalának/ hegesztése,
2. a gyökkimunkálás és
3. a varrat gyökoldalának a hegesztése.

Ivet huzni csak a készülő varrat helyén szabad. A hegesztést olyan áramerősséggel kell végezni, hogy a varrat szélén szegélykiolvadás ne keletkezzék, a fedőréteg hegesztésekor az áramerősséget csökkenteni kell. Az élkiképzésből adódó méretnél szélesebb fedőréteget készíteni tilos. Ömledékhány, keresztmetszethiány, nagy varratdudor, durvább felületi egyenetlenségek, lyukak a varrat területén nem engedhetők meg. A varrat külső kialakítása feleljen meg az 5.1 követelményeinek. A gyökkimunkálást köszörüléssel, ivgyaluval vagy oxigén gyökgyaluval kell végezni.

A gyökkimunkálással a varratgyökökben maradt salakot és összeolvadási hibákat teljesen el kell távolítani és azt úgy kell végezni, hogy a további hegesztésnél elősegítse a jó beolvadást /4. ábra/.

4. ábra

A hegesztők tartoznak bélyegzőjüket a varrat koronaoldalán minden egyes varrat mellé, vagy a varrat közébe beütni oly módon, hogy ez a jelzés egyúttal a radiográfiai vizsgálat számára is jelezze a varrat tengelyére merőleges irányt /lásd a 2. ábrát/. A beütött jelzések ne legyenek feleslegesen mélyek. Azokon a munkahelyeken, ahol csak egy hegesztő dolgozik és a varrat tengely iránya külön jelzés nélkül is egyértelmű /mint pl. bordázott betonacélok esetében/, a bélyegző beütése nem szükséges.

4.6 Hegesztést követő munkák

A meg nem engedett méretű szegélykiolvadást a kötés hegesztéséhez alkalmazott átmérőjű elektródával kell feltölteni.

A meg nem engedett méretű, vagy meredek szegélyű varratdudort simára kell leköszörülni.

Ahol a tervekben megmunkált varrat van előírva, vagy ahol a hegesztés betonacél hajlítás helyére, vagy annak közvetlen közelébe esik, ott a varratdudort teljes egészében le kell köszörülni.

A megmunkált varrat semmiféle szegélykiolvadást nem mutathat, az esetleges szegélykiolvadásokat teljesen simára kell kiköszörülni. A szegélykiolvadás kiköszörülésének mélysége legfeljebb 0,5 mm lehet, de összesen legfeljebb 5 % keresztmetszetcsökkenés engedhető meg. Megmunkált varrat esetében az 52-es betonacélon a varrat melletti véletlen ívhuzások nyomait is simára kell leköszörülni.

Minden megmunkálás hosszirányban /3.3/ végzendő.

5. HEGESZTETT KÖTÉSEK MINŐSÉGE ÉS VIZSGÁLATA

A hegesztett betonacél kötéseknek ki kell elégíteni a szabadszemmel való vizsgálatra /5.1/, a radiográfiai vizsgálatra /5.2/, a hajlítóvizsgálatra /5.3/, a szakítóvizsgálatra /5.4/, a fázisvizsgálatra /5.5/ és az ütővizsgálatra /5.6/ előírt követelményeket.

- A roncsolásmentes, azaz a szabadszemmel való és a radiográfiai vizsgálatot minden egyes hegesztett kötésen el kell végezni.

- Hajlítóvizsgálatot a beépítésre kerülő mennyiségnek legalább a 2 %-án kell végezni, de az nem lehet kevesebb, mint munkahelyenként, hegesztőnként és varratfajtánként /pl. átmérőnként/ 2-2 db.
- Szakító-, fázasztó- és ütővizsgálatot csak indokolt esetben, mint pl. az előírttól eltérő alapanyag, hegesztőanyag, vagy -eljárás hegesztési munkarend ellenőrző vizsgálatához kell végezni.
- Egyes hibák pontosabb meghatározása és kiküszöbölése érdekében szükség szerint még csiszolatvizsgálatot /5.7/, vagy más egyéb vizsgálatot is kell végezni.

A hegesztett kötések külső kialakításának szabadszemmel való vizsgálatát /5.1/ a hegesztési felelősnek /1.1./ kell végezni. A többi vizsgálatot a kivitelező vállalat megkeresése alapján az Utügyi Kutató Intézet, vagy a KFM által kijelölt más laboratórium végzi, mely köteles a kötések külső kialakítását is ellenőrizni. A vizsgálatához minden egyes hegesztést munkahelyenként és betonacél átmérőnként folyamatos sorszámozással kell ellátni.

5.1 Szabadszemmel való vizsgálat

A vizsgálat célja a kötés külső kialakításának az ellenőrzése.

A szabadszemmel való vizsgálat az illesztési hiba, a varratfelület /egyenetlenségek, kráterek, felszínre tört gázzárványok stb./, a varratdudor alakja, mérete, keresztmetszethiány, szegélykioldadás, a bordák lemunkálása, a varratfelület megmunkálása és az ivhuzások nyomainak a vizsgálatára terjed ki.

Vizsgálat előtt a varratokat kifogástalanul meg kell tisztítani, salakos, szennyezett varratot nem szabad vizsgálni. A vizsgálatához szükség szerint kézinagyítót kell használni.

A kötés "i" illesztési hibája nem lehet nagyobb $d/20$ -nál, ahol "d" a betonacél névleges átmérője /5.a ábra/. A beszerelt betonacélnak az illesztési hibából, iránytörésből és a rudvégek görbeségéből együttesen származó "e" külpontossága 20 d hosszon mérve nem lehet $d/10$ -nél nagyobb /5.b ábra/.

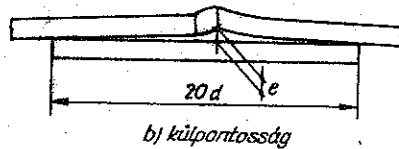
A varrat felülete sima, enyhén pikkelyezett, egyenes, vagy domboru legyen, folyamatos átmenettel az alapanyagba. A varratban keresztmetszethiány nem mutatkozhat. A varratdudor magassága legfeljebb 1,5 mm vagy a nagyobb méretű varratoknál $d/15$ méretű lehet.

a) illesztési hiba

5.2 Radiográfiai vizsgálat

A hegesztett kötések radiográfiai vizsgálatát megfelelő falvastagság kiegyenlítő alkalmazásával az MSZ 4310/6 lap előírásainak figyelembevételével kell végezni. Az elkészített felvételeknek minőségileg az MSZ 4310/3 lapon lefektetett 2-es képjósági osztály feltételeit, a hegesztett kötéseknek pedig az MSZ 4310/5 lapon rögzített 3-as minőségi osztály feltételeit kell kielégíteni.

b) külpontosság

5. ábra

A radiográfiai vizsgálat, a varrat tengelyére merőleges irányban végzendő. Ahol a hibák megbízható megállapítása azt megköveteli, ott az alapsugáriránytól 90° -os elforgatással is készítenő felvétel.

5.3 Hajlítóvizsgálat

A hegesztett tompakötés hajlítóvizsgálatát az MSZ 4309/3 lap szerint kell végezni. A próbatest nyomott oldalán a varratdudort a betonacél átmérőjének /magátmérőjének/ megfelelően sikra kell lemunkálni, a huzott oldalon a varrat esetleges megmunkálása feleljen meg a terven előírtaknak. A megkívánt hajlítási szög 120° . A hajlítóvizsgálathoz 28 mm $\varnothing$ -ig 30 cm, nagyobb átmérő esetén 40 cm hosszú próbatest szükséges.

5.4 Szakitóvizsgálat

A szakitóvizsgálatot az MSZ 4309/2 lap értelemszerű alkalmazásával kell végezni. A szakitópróbatesten a varrat esetleges megmunkálása feleljen meg a terven előírtaknak. A szakitóvizsgálatához szükséges próbatest hossza 18 mm $\varnothing$ -ig 40 cm, 28 mm $\varnothing$ -ig 50 cm és 40 mm $\varnothing$ -ig 60 cm.

5.5 Fárasztóvizsgálat

A fárasztóvizsgálatot az MSZ 4309/6 lap előírásainak értelemszerű alkalmazásával kell végezni. A 2 millió igénybevételi számhoz tartozó lüktetőszilárdság megkivánt értéke a rutilos elektródával hegesztett sima 37-es betonacél 15 kp/mm², a bázikus elektródával hegesztett bordázott 52-es betonacél tompakötésre 12 kp/mm². A fárasztópróbatesten a varrat esetleges megmunkálása feleljen meg a terven előírtaknak. A fárasztópróbatest hossza 80 cm, egy ellenőrző fárasztóvizsgálatához 3 db próbatest szükséges.

5.6 Utóvizsgálat

A hegesztett kötés /varrat és hőhatásövezet/ utóvizsgálatát az MSZ 4309/4 lap előírásainak értelemszerű alkalmazásával kell végezni. A hegesztett kötés utómunkája feleljen meg a betonacél alapanyagra előírt követelményeknek. Egy utóvizsgálatához 3 db 10x10x55 mm-es próbatest szükséges. Az alkalmazott próbatest a szabvány szerinti U 10x7 helyett V 10x8 típusu is lehet, ez utóbbi esetben a vizsgálatot 20°C-al magasabb hőmérsékleten kell végezni és a kiértékeléshez a 3 vizsgálat középértékét alapul venni.

5.7 Csiszolatvizsgálat

A hegesztett kötés metszetének csiszolatát az MSZ 4309/7 lap előírásainak értelemszerű alkalmazásával szabadszemmel, kézi nagyítóval kell megvizsgálni. A csiszolatvizsgálat a kötésfelépítés, a hőhatásövezet, a varratdudor, a szegélykiolvadás és a hegesztésben, vagy a környezetében előforduló folytonossági hiányok /repedés, salak- és gázzárvány/ vizsgálatát szolgálja.

6. HEGESZTETT KÖTÉSEK MINŐSÍTÉSE

A hegesztett kötések minősítését a hegesztési felelős igazolása /1.1/ és az elvégzett vizsgálatok /5./ alapján az Utügyi Kutató Intézet, vagy a KPM által kijelölt más laboratórium végzi, mely tartozik a minősítést tartalmazó vizsgálati jegyzőkönyvet az illetékes Építésvezetőség, a kivitelező vállalat Központja, a műszaki ellenőr és a KPM részére megküldeni.

A nem megfelelő hegesztéseket a vizsgálati sorszámmal együtt ki kell vágni, és azokat a vizsgálatot végző laboratóriumnak át kell adni. Nem megfelelő minőségű hegesztett kötések csak kivételes esetben a felelős tervező és a KPM engedélyével és kikötéseinek teljesítésével szabad beépíteni.

7. HIDÉPÍTÉSI BETONACÉL HEGESZTŐK MINŐSÍTÉSE

A hidépítési betonacél hegesztőket a minősítő vizsga kedvező eredménye alapján az Utügyi Kutató Intézet minősíti. Az egymástól eltérő munkarendet igénylő rutilos és bázikus elektródával való hegesztéshez külön minősítés szükséges.

A rutilos elektródával való hegesztéshez a próbadarabokat 37-es betonacélból ER 1-es elektródával, a bázikus elektródával való hegesztéshez 52-es betonacélból EB 1-es elektródával kell készíteni.

A hegesztők a minősítéshez az UKI Kísérleti Telepén 4 db, legalább 32 mm átmérőjű, a jelen utasítás szerint hegesztett próbadarabot tartoznak készíteni.

A próbadarabokat először szabadszemmel /5.1/ és radiográfiai vizsgálattal /5.2/ kell ellenőrizni, majd 2 db-ot hajlító- /5.3/ és 1 db-ot csiszolatvizsgálatnak /5.7/ alávetni, A negyedik próbadarab fárasztóvizsgálat /5.5/, vagy szükség szerinti más vizsgálat célját szolgálja.

A minősített hegesztőknek csak az esetben kell a minősítővizsgát megismételni, ha két éven át nem végeztek betonacél hegesztést, vagy ha a munkájuk minősége ellen kifogás merült fel.